

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 22 marca 2018 r.

W dniu 15 grudnia 2016 r. M. O. wniosła pozew o ustalenie, że nie istnieje pomiędzy powódką a pozwaną spółką stosunek zobowiązaniowy mający swoją podstawę prawną w umowie kredytu z dnia 17 lutego 2014 r. o nr (...) z (...) Bank (...) S.A., z którego miałyby wynikać obowiązki płatności przez powódkę na rzecz pozwanego kwoty 30.678,97 zł. Ponadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej spółki kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że od 19 maja 2010 r. pomiędzy nią a jej mężem ustanowiona została rozdzielność majątkowa. W dniu 17 lutego 2014 r. jej mąż J. O. zawarł umowę pożyczki z (...) Bank (...) S.A. bez obecności powódki, podrabiając jej podpis. M. O. dowiedziała się o tej umowie z postanowienia Sądu Rejonowego w Puławach, kiedy w sprawie pod sygn. akt I Co 342/15 o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przeciwko niej jako małżonkowi dłużnika. Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2016 r. jej zażalenie zostało oddalone, a tym samym powódka dowiedziała się o istnieniu oświadczenia o wyrażeniu przez nią zgody na zawarcie kredytu. Wszczęte przez policję dochodzenie w tej sprawie zostało umorzone z powodu śmierci męża (pozew, k. 4-7).

W odpowiedzi na pozew (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazał na brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie (odpowiedź na pozew, k. 44-46).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 maja 2010 r. J. O. i M. O. zawarli umowę o ustanowieniu rozdzielności majątkowej (dowód: akt notarialny, k. 17-17v).

W dniu 17 lutego 2014 r. J. O. zawarł z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. umowę kredytu gotówkowego nr (...) przeznaczonego częściowo na spłatę zobowiązań finansowych. Umowa zawierała pisemną zgodę współmałżonka tj. M. O. (dowód: kserokopia umowy kredytu, k. 58-61v).

Sąd Rejonowy w Puławach w sprawie pod sygn. akt I Co 342/15 postanowieniem z 3 kwietnia 2015 roku nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. przeciwko J. O. na kwotę 31.551,97 zł, a także przeciwko małżonce dłużnika M. O. z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego małżeńską wspólnością majątkową. Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Lublinie w sprawie II Cz 1200/15 oddalił zażalenie powódki na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności (okoliczności bezsporne, dowód: postanowienie Sądu Okręgowego, k. 19-21).

W dniu 06 czerwca 2016 r. M. O. złożyła w Komendzie Powiatowej Policji w P. ustne zawiadomienie o przestępstwie podrobienia jej podpisu przez męża (dowód: protokół, k. 7-10 akt PR 2 Ds. 284.2016).

W dniu 25 sierpnia 2016 r. Zmarł J. O. (dowód: kserokopia aktu zgonu, k. 22).

Komenda Powiatowa Policji w P. umorzyła dochodzenie, z uwagi na śmierć podejrzanego J. O. (dowód: postanowienie, k. 71 akt PR 2 Ds. 284.2016).

M. O. odrzuciła spadek po zmarłym mężu (dowód: kserokopia aktu notarialnego, k. 18-18v).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie w/w dowodów z dokumentów oraz częściowo na podstawie okoliczności przyznanych. Strony nie zakwestionowały w/w dokumentów, Sąd również nie znalazł podstaw, aby je kwestionować.

Sąd oddalił wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, z uwagi na to, że dowód ten był nieprzydatny do rozpoznania sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Na wstępie należy podnieść, że w rozpoznawanej sprawie powódka domagała się ustalenia, że nie istnieje pomiędzy nią a pozwanym stosunek zobowiązaniowy mający swą podstawę w umowie kredytu z dnia 17 lutego 2014 r., a zatem w pierwszej kolejności dla oceny zasadności żądania istotne znaczenie miał przepis art. 189 k.p.c., w myśl którego powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. to obiektywna, a nie tylko hipotetyczna potrzeba uzyskania wyroku odpowiedniej treści i istnieje on jedynie wtedy, gdy wytoczenie powództwa o ustalenie w pełniejszym stopniu zaspokoi potrzebę uzyskania ochrony prawnej niż jest to możliwe w drodze innych postępowań. Interes prawny powinien być pojmowany szeroko, jako potrzeba wprowadzenia pewności co do istnienia określonego stosunku prawnego lub prawa, w celu zapewnienia powodowi pełnej ochrony prawnej w zakresie wszystkich możliwych skutków prawnych, jakie występują obecnie oraz jakie obiektywnie rzecz biorąc mogą wystąpić w przyszłości, jako następstwa spornego stosunku prawnego lub prawa. Ocena istnienia interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa wytoczonego w oparciu o art. 189 k.p.c., a jednym z tych kryteriów jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda obecnie i w przyszłości. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia tym wyrokiem sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości, zaś przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (między innymi wyroki z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13, z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, z 29 marca 2012 r. I CSK 325/11 i z 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, niepubl.). Utrwalony jest pogląd w literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego, że powód nie ma takiego interesu, gdy na innej drodze niż powództwo o ustalenie możliwe jest uzyskanie dalej idącego rozstrzygnięcia. Powództwo o ustalenie nie może bowiem służyć uzyskaniu dowodów niezbędnych do realizacji konkretnych roszczeń bądź ustaleniu stanu prawnego dla takiej realizacji. Dlatego powszechnie przyjmuje się, że nie istnieje interes prawny w ustaleniu, jeżeli możliwa jest realizacja konkretnego roszczenia wynikającego z łączącego strony stosunku prawnego (por. np. wyrok z dnia 1 grudnia 1983 r., I PRN 189/83, OSNCP 1984 z. 7, poz. 121; wyrok z dnia 11 października 1985 r., II CR 302/85, OSNCP 1986 z. 10, poz. 155; uchwała z dnia 17 czerwca 1987 r., III PZP 19/87, OSNCP 1988 z. 10, poz. 132).

Innymi słowy interes prawny zachodzi wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionego interesu, czyli definitywnie zakończy spór lub zapobiegnie powstaniu sporu w przyszłości. Przy czym ciężar wykazania powyższej przesłanki, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodzie.

Zgodnie z brzmieniem art. 840 § 1 k.p.c. Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

- 1) przyczyny zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;
- 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne;
- 3) małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787, wykaze, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść.

Warto przy tym zaznaczyć, że w odróżnieniu od powództwa ekscydencyjnego, powództwo opozycyjne może być wytoczone nie tylko w toku postępowania egzekucyjnego czy też po jego wszczęciu, ale również przed wszczęciem, już z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (por. np. Zbigniew Szczurek (red.), Małgorzata K Chmielewska., Grzegorz Julke, Zenon Knypl, Marek Koenner, Roman Kowalkowski, Sławomir Kozik, Hanna Langa-Bieszki, Zbigniew Merchel, Jarosław Świeczkowski, Jan Treder, Grażyna Wróblewska-Wcisło, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Currenda, 2005).

W niniejszej sprawie powódka niewątpliwie może wytoczyć powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności określone w art. 840 § 1 pkt 1 lub 3 k.p.c. Uwzględnienie powództwa opartego na tym przepisie definitywnie rozstrzygnie spór pomiędzy stronami, co do możliwości egzekwowania należności na podstawie tego tytułu wykonawczego. Natomiast ustalenie, zgodnie z żądaniem powódki w niniejszej sprawie, stanowi jedynie przesłankę do uniemożliwienia prowadzenia egzekucji prowadzonej przez pozwaną przeciwko powódce. Skutek ten powódka może osiągnąć jedynie w drodze powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Zatem skoro przysługuje jej inne roszczenie, które w sposób zupełny prowadzi do ochrony jej praw, to powództwo o ustalenie, wobec braku interesu prawnego, podlega oddaleniu.

Powódka winna była w niniejszym postępowaniu wykazać, z jakich przyczyn wytoczenie innego powództwa - o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności - nie zapewniłoby jej pełnej ochrony prawnej. W niniejszej sprawie tak się jednak nie stało. Powódka nie przedstawiła nawet twierdzeń zmierzających wyjaśnienia tej okoliczności.

Należy zauważyć, że powódka w uzasadnieniu swojego interesu prawnego wskazała jedynie, że ustalenie nieistnienia stosunku prawnego pomiędzy stronami umowy pożyczki spowoduje, że bank nie będzie mógł domagać się zaspokojenia z nieistniejącego roszczenia tj. wynikającego z umowy kredytowej nigdy niezawieranej przez powódkę. Tak ogólnikowe uzasadnienie interesu prawnego, z przyczyn o których mowa wyżej, nie mogło zasługiwać na uwzględnienie. Interes prawny musi wyrażać się bowiem w obiektywnym stopniu, nie tylko hipotetycznym.

Końcowo wskazać wypada, że powódka i jej zmarły mąż pozostawali w ustroju rozdzielności majątkowej, a więc nie posiadali wspólnego majątku, a tylko z ograniczeniem do takiego majątku została nadana przeciwko niej klauzula wykonalności. W tej sytuacji powódka nie ma również interesu faktycznego w żądaniu ustalenia okoliczności przedstawionych w pozwie.

Wydanie więc wyroku w niniejszej sprawie ustalającego że nie wyraziła ona zgody na zawarcie przez swojego męża umowy kredytowej jest zbędne w świetle interesu prawnego o jakim mowa w treści cytowanego wyżej przepisu art. 189 k.p.c.

Zarządzenie: Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powódki.